
Dušan Biber - sedemdesetletnik

Kar nekam tiho, pretiho, je letos spomladi potekla sedemdesetletnica slovenskega zgodovinarja dr. Dušana Bibra. Nekaj stiskov rok, kakšna brzojavka in prijazno pisemce in že je slavljenec zakoračil v novo desetletje svojega življenja. Če sem zapisal pretiho, sem mislil na to, da v sredstvih javnega obveščanja ni bilo nobenega glasu ne s strani novinarske ne zgodovinarjev. Kajti dr. Biber je vendarle začel svojo 'kariero' kot partizanski in povojni novinar in jo nadaljeval kot jugoslovanski in slovenski zgodovinar.

Rodil se je 25. maja 1926 v Ljubljani, se šolal v Ljubljani, izkusil trdoto italijanskega koncentracijskega taborišča, partizanalil po južni Sloveniji, Hrvaški in Bosni, pisal v partizanske in povojne slovenske časnike, izkusil življenje v 'socialističnem' zaporu in taborišču itd. Novo življenjsko obdobje se je zanj začelo, ko je leta 1957 diplomiral na zgodovinskem oddelku Filozofske fakultete v Ljubljani. Po diplomii je do leta 1974 delal kot asistent, znanstveni in višji znanstveni sodelavec v zgodovinskem oddelku Instituta društvenih nauka in nato v Institutu za savremenu istoriju naroda i narodnosti Jugoslavije v Beogradu; za doktorja zgodovinskih znanosti je bil promoviran leta 1964 na Univerzi v Ljubljani (disertacija: **Nemška narodnostna manjšina v Jugoslaviji s posebnim oziroma na nacistično gibanje**). Od leta 1974 je delal kot višji znanstveni sodelavec in nato kot znanstveni svetnik na Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja oziroma na Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani.

Z nekaj razpravami pred disertacijo, z disertacijo in knjigo **Nacizem in Nemci v Jugoslaviji 1933-1941** se je dr. Biber začel uveljavljati kot zgodovinar širših tem; občejugoslovanskega in širšega pomena. Ker smo njegovo bibliografijo do njegove 60-letnice navedli v Prispevkih za novejšo zgodovino leta 1986 (str. 201-211) in nato še ob 30-letnici Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani leta 1989 (str. 29-40) s 177 bibliografskimi enotami razprav in člankov, med katerimi poleg objavljene disertacije izstopa leta 1981 objavljen zbornik britanskih virov **Tito-Churchill strogo tajno** (izšel tudi v srbohrvaščini), se bomo v tem prispevku omejili na prikaz Bibrovih objavljenih del po letu 1989.

Tudi v preteklem desetletju so za raziskovalno delo in objavlanje raziskovalnih dosežkov dr. Bibra značilni širina tematike, ki presega slovensko ozemlje, dobro poznavanje mednarodnih in meddržavnih odnosov med drugo svetovno vojno in neposredno po njej ter zajemanje snovi in podatkov iz britanskih in ameriških virov, saj je poslednjih dvajset let delal predvsem v Londonu (Public Record Office) in v Washingtonu (National Archives). V ta sklop sodijo razprave o neuspehu ameriške misije polkovnika McDowella pri četnikih v Srbiji (1989, v srbohrvaščini 1990, v angleščini 1992), londonskih odmevih 1941-1942 na okupacijo in razkosanje Slovenije (1991), zavezniških angloameriških in sovjetskih misijah ter obveščevalnih službah v NOB (1991), mednarodnih zapletih ob koncu

druge svetovne vojne - ocenah in poročilih ameriških obveščevalcev OSS (1992), britanskih, ameriških in nemških diplomatih v Sloveniji in dr. A. Korošču (1993), državnem udaru v Jugoslaviji 27. marca 1941 (1994), federalni državnosti Slovenije v zavezniških dokumentih do maja 1943 (1995) ter o Nemcih v Jugoslaviji v britanskih dokumentih (1996). Ob teh razpravah je še cela vrsta raznih strokovnih člankov, čestokrat polemičnih, pogovorov z novinarji, npr. V Mladini, uvodna beseda h knjigi o Benitu Mussoliniju in fašistični Italiji, članek za Enciklopedijo Slovenije o jugoslovanskih begunskih vladah v Londonu itd., kar vse našteva bibliografija, objavljena v tej reviji.

Da je dr. Biber lahko uspešno raziskoval področje mednarodnih in meddržavnih odnosov med drugo svetovno vojno in se uveljavil kot najboljši poznavalec te tematike na jugoslovanskem območju, je zbiral gradivo v jugoslovanskih in nekaterih evropskih arhivih, zlasti v Bonnu, Münchnu, Kölnu, Berlinu, Londonu ter tudi v Washingtonu. Hvaležen sem mu, da me je vpeljal v delo v poslednjih dveh arhivih. To delo so dr. Bibru omogočili zlasti nekatere inozemske štipendije (UNESCO, Ford, Fullbright), Raziskovalna skupnost Slovenije, ministrstvo za znanost in tehnologijo in morda še kdo, ki se je zavedel velikega pomena širše zbranih virov za slovensko in jugoslovansko zgodovino. Ker sem od leta 1974 nekaj časa kot ravnatelj inštituta in ves čas kot kolega spremljal njegovo delo, sodim, da še dolgo časa ne bo zgodovinarja, ki bi celo dvakrat pregledal gradivo britanskega zunanjega ministrstva v Londonu, sistematično gradivo zavezniškega vojaškega poveljstva za Sredozemlje (AFHQ) v Caserti, ogromno gradiva ameriške službe Office of Strategic Services v Washingtonu. Zato že nekaj časa gojimo željo, da bi v bližnji prihodnosti objavil večino že zbranih in deloma v reviji Borec že objavljenih poročil britanskih in ameriških vojaških misij iz Slovenije v letih 1943-1945 v eni knjigi.

Zelo dobro znanje nekaterih svetovnih jezikov, izreden, naravnost odličen spomin in sposobnost komuniciranja usposablja dr. Bibra za referenta in razpravljalca na mnogih mednarodnih znanstvenih posvetovanjih. Tako je v preteklih letih nastopal leta 1990 v Krakovu (o spremembah in postopkih ob koncu XX. stoletja), leta 1991 v Dubrovniku (o poročilih britanskih diplomatov o nemški manjšini v Jugoslaviji 1933-1945), v Leedsu (o državnem udaru v Jugoslaviji 27. marca 1941 in 'Barbarossi'), v Washingtonu (o neuspehu ameriške misije polkovnika McDowella pri četnikih v Srbiji 1944), v Retzhofu pri Lipnici (o Nemcih v Sloveniji pred letom 1941 v poročilih britanskih diplomatov), leta 1993 v Ontariu (o ocenjevanju OSS uničevalnega vojskovanja v Jugoslaviji), leta 1995 v Oxfordu (o koncu vojne v Evropi 1945), v Montrealu (o posledicah in izkušnjah druge svetovne vojne) letos v Londonu (o angleško-italijanskih odnosih v drugi svetovni vojni). Nekajkrat so ga na mednarodna znanstvena posvetovanja povabili kot gosta.

Dr. Biber je leta 1984 za menoj prevzel predsedstvo jugoslovanskega komiteja za zgodovino druge svetovne vojne in članstvo v biroju mednarodnega komiteja za zgodovino druge svetovne vojne. Od leta 1985 je podpredsednik tega biroja in

se redno udeležuje njegovih sej ter njegovih mednarodnih posvetovanj ob svetovnih kongresih za zgodovinske vede.

Kolegi zgodovinarji mu za sedemdesetletnico toplo čestitamo. Želimo mu predvsem dobrega zdravja in še mnogo uspešnega raziskovalnega dela.

Tone Ferenc

Bibliografija Dušana Bibra

Objavljene bibliografije v Prispevkih za novejšo zgodovino

Prispevki za novejšo zgodovino, XXIX, 1989, št. 1 (Trideset let Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, Biobibliografija), str. 29-40

Prispevki za novejšo zgodovino, XXX, 1990, št. 1-2

Prispevki za novejšo zgodovino, XXXI, 1991, št. 2

Prispevki za novejšo zgodovino, XXXII, 1992, št. 1-2

1992-1996

Znanstvene razprave in članki

1. Failure of a Mission: Robert McDowell in Yugoslavia, 1944. The Secrets War, The Office of Strategic Services in World War II. Edited by George C. Chalou. National Archives and Records Administration, Washington 1944, str. 194-217.
2. Mednarodni zapleti ob koncu druge svetovne vojne. (Ocene in poročila ameriških obveščevalcev OSS). Prispevki za novejšo zgodovino, XXXII, 1992, št. 1-2, str. 125-137.
3. The Yugoslav Coup d'Etat, 27 March 1941. Barbarossa, The Axis and the Allies. Edited by John Erickson and David Dilks. Edinburgh University Press, Edinburgh 1994, str. 34-42.
4. Britanska diplomatska poročila o nemški manjšini v Jugoslaviji v letih 1933-1945. Prispevki za novejšo zgodovino, XXXV, 1995, št. 1-2, str. 97-102.
5. Federalna državnost Slovenije v zavezniških dokumentih do maja 1945. Slovenci in država. SAZU, Ljubljana 1995, str. 261-267.

Strokovni članki

6. Britanske ocene Tita. Ob 100 letnici rojstva. Svobodna misel, XXX, 1992, št. 10, str. 12-13.
7. Šest škatel dokumentov v zvezi z Jugoslavijo. Arhivi OSS. Ameriški obveščevalci o domobrancih v Vetrinju. Svobodna misel, XXX, 1992, št. 18, str. 21.
8. Kdo je bil v resnici prvi. Svobodna misel, XXXII, 1994, št. 1, str. 27.
9. Komentar k odprtemu pismu. Svobodna misel, XXII, 1994, št. 4, str. 22.